

могою додаткових фінансових інвестицій впровадженню нового обладнання, що зменшує собівартість, і як наслідок виведенню шахт з кризового становища.

Література

1. Кучер В.А. Оптимізація розподілу інвестицій на підприємстві // «Економіка» № 1, 2009 – 165с.
2. Наказ Міністерства вугільної промисловості №167 «Про підсумки роботи вугледобувних підприємств Мінвуглепрому у 2009 р.»
3. Онисько С.М. Фінансова санація та банкрутство підприємств : підручник для ВНЗ/2-ге видання. –Л.: Манголія 2006. – 268с.
4. Сайт національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України: <http://www.niss.gov.ua>
5. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 412 с.

Блохіна І.С., Коробський Р.В.

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ НИМИ

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки в нашій державі дуже важливою є проблема забезпечення фінансової безпеки вітчизняного підприємства. Тому необхідно приділити велику увагу дослідженню сутності фінансових ризиків та управлінню ними, щоб уникнути їхнього негативного впливу на розвиток підприємств.

Актуальність тематики матеріалу полягає в тому, що фінансовий ризик за своєю природою передбачає невизначеність, тому його оцінка за умов ринкової трансформації економіки України завжди складне методологічне питання; збільшення ступеня впливу фінансових ризиків на результати фінансової діяльності підприємства пов'язано з швидкою зміною економічної ситуації в країні і кон'юнктури фінансового ринку, розширенням сфери фінансових відносин, появою нових фінансових технологій і інструментів. Метою даної статті є визначення сутності фінансових ризиків підприємства, з'ясування принципів управління ними та виявлення внутрішніх механізмів нейтралізації таких ризиків.

Фінансовий ризик є однією з найбільш складних категорій, яка пов'язана з здійсненням підприємницької діяльності. Під фінансовим ризиком підприємства розуміється ймовірність виникнення несприятливих фінансових наслідків у формі втрати доходу чи капіталу у ситуації невизначеності умов здійснення його фінансової діяльності.

Фінансовий ризик проявляється у сфері економічної діяльності підприємства, прямо пов'язаний з формуванням його прибутку і характеризується мож-

ливими економічними його збитками в процесі здійснення фінансової діяльності. [5, с. 219-221]

Отже, сутність фінансового ризику пов'язана з ухваленням управлінських рішень в умовах невизначеності щодо майбутніх результатів обраного рішення. Сутність фінансового ризику необхідно розглядати також і як механізм управління діяльністю підприємства, у якому позитивні цілі ризику перевалюють над допущеними негативними ризиками. Прикладом можна розглядати результат одержання прибутку від інвестицій залежно від розміру ризику: чим більше ризик, тим вище прибутковість.

Що стосується управління фінансовими ризиками підприємства, то воно засноване на певних принципах, основними із яких є:

1. Усвідомлення прийняття ризиків. Фінансовий менеджер повинен усвідомлено іти на ризик, якщо він сподівається отримати відповідний дохід від здійснення фінансової операції.

2. Управління ризиками, що приймаються. До складу портфеля фінансових ризиків повинні включатися переважно ті з них, що піддаються нейтралізації в процесі управління незалежно від їх суб'єктивної чи об'єктивної природи.

3. Співставлення рівня ризиків, що приймаються з рівнем доходності фінансових операцій. Підприємство повинно приймати в процесі здійснення фінансової діяльності лише ті види фінансових ризиків, рівень яких не перевищує відповідного рівня доходності по шкалі "доходність – ризик".

4. Співставлення рівня ризиків, що приймаються з фінансовими можливостями підприємства. Очікуваний розмір фінансових втрат підприємства, що відповідає тому чи іншому рівню фінансового ризику, повинен відповідати тій частці капіталу, яка забезпечує внутрішнє страхування ризиків.

5. Економічність управління ризиками. Витрати підприємства на нейтралізацію відповідного фінансового ризику не повинні перевищувати суму можливих фінансових збитків по ньому навіть при найвищому степені ймовірності настання ризикового випадку. [2, с.125]

6. Врахування факторного часу в управлінні ризиками. Чим довший період здійснення фінансових операцій, тим ширший діапазон супутніх їй ризиків, тим менша можливість забезпечити нейтралізацію їх негативних фінансових наслідків за критерієм економічності управління ризиками.

7. Врахування фінансової стратегії підприємства в процесі управління ризиками. Система управління фінансовими ризиками повинна базуватися на загальних критеріях вибраної підприємством фінансової стратегії (що відображає його фінансову ідеологію по відношенню до рівня допустимих ризиків), а також фінансової політики по окремих напрямках фінансової діяльності.[3, с.12]

З врахуванням розглянутих принципів на підприємстві формується спеціальна політика управління фінансовими ризиками.

Формування і реалізація політики управління фінансовими ризиками передбачає здійснення наступних основних заходів: ідентифікація окремих видів ризиків пов'язаних з фінансовою діяльністю підприємства; оцінка широти і до-

стовірності інформації, необхідної для визначення рівня фінансових ризиків; вибір і використання відповідних методів оцінки ймовірності настання ризикової події по окремим видам фінансових ризиків; визначення розміру можливих фінансових збитків при настанні ризикової події по окремим видам фінансових ризиків; дослідження факторів, що впливають на рівень фінансових ризиків підприємства; встановлення гранично допустимого рівня фінансових ризиків по окремих фінансових операціях і видах фінансової діяльності; вибір і використання внутрішніх механізмів в нейтралізації негативних наслідків окремих видів фінансових ризиків та інше. [1, с. 108]

Отже, управління фінансовими ризиками зумовлює визначення того рівню ризику, на який підприємці згодні піти з метою отримання прибутків, враховуючи, що успіх в досягненні поставленої мети значною мірою залежить від застосовуваних методів управління. Для вітчизняних підприємців проблема створення ефективних систем управління ризиками, на жаль, ще потребує вирішення.

Тепер необхідно зазначити, що в системі методів управління фінансовими ризиками підприємства основна роль належить внутрішнім механізмам їх нейтралізації. Існують такі внутрішні механізми нейтралізації фінансових ризиків:

1. Уникнення ризику. Цей напрям нейтралізації фінансових ризиків є найрадикальнішим. Він полягає в розробці таких заходів внутрішнього характеру, які повністю виключають конкретний вид фінансового ризику.

2. Лімітування концентрації ризику. Механізм лімітування концентрації фінансових ризиків використовується за звичай по тим їх видам, які виходять за межі допустимого їх рівня, тобто по фінансовим операціям, здійснюваним в зоні критичного чи катастрофічного ризику.

3. Хеджування. Хеджування фінансових ризиків шляхом здійснення відповідних операцій з похідними цінними паперами є високоефективним механізмом зменшення можливих фінансових втрат при настанні випадку ризику, проте воно вимагає певних затрат на виплату комісійної винагороди брокерам, премій по опціонам тощо.

4. Диверсифікація. Механізм диверсифікації використовується перш за все для нейтралізації негативних фінансових наслідків несистематичних (специфічних) видів ризиків. Він дозволяє мінімізувати в певному ступені систематичних (специфічних) ризиків – валютного, процентного і деяких інших.

5. Розподіл ризиків. Механізм цього напрямку нейтралізації фінансових ризиків базується на власному їх трансферті (передачі) партнерам за окремими фінансовими операціями.

6. Самострахування (внутрішнє страхування). Механізм цього напрямку нейтралізації фінансових ризиків базується на резервуванні підприємством частини фінансових ресурсів, що дозволяє побороти негативні фінансові наслідки по тим фінансовим операціям, за якими ці ризики не пов'язані з діями контрагентів. [4, с.265-267]

Таким чином, внутрішні механізми нейтралізації фінансових ризиків являють собою систему методів мінімізації їх негативних наслідків, які обираються і здійснюються в рамках самого підприємства.

На основі викладеного матеріалу можна зробити такий висновок, що необхідно приймати рішення та запроваджувати дії направлені на зменшення фінансового ризику, але позбутися його неможливо. Більшість ситуацій яким притаманний такий ризик є дуже важко прогнозованими та контрольованими. Це є причиною того, що навіть ідеальні з першого погляду рішення приводять до збитків. Марно було б сподіватися, що отримання більш менш значних прибутків не пов'язано з серйозним ризиком.

На сучасному етапі для того, щоб вижити потрібно надати своїм діям підприємницького забарвлення, тобто: незалежність, нестандартність дій, сміливість, винахідливість, орієнтація на максимально можливий успіх, хоча це все рівно породжуватиме наростання рівня фінансового ризику на підприємстві.

Література

1. Диба М.І. Основні джерела фінансових ризиків // Фінанси України.- 2009.- № 5.- С. 101-111.
2. Піскунова О. В. Аналіз та оцінка фінансових ризиків діяльності малих підприємств // Фінанси України.- 2007.- № 8.- С. 119-129.
3. Примостка Л. Управління фінансовими ризиками // Економіка. Фінанси. Право.- 2009.- № 2.- С. 10-13.
4. Фінансовий ризик // Андрійчук В., Бауер Л. Менеджмент: прийняття рішень і ризик: Навчальний посібник.- К.: КНЕУ, 2006.- С. 255-273.
5. Управление финансовыми рисками // Бланк И.А., Основы финансового менеджмента. Т.2.- К.: Ника-Центр, 2007.- С. 200-256.

Василенко В.А.

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ ТА МАЛОЇ АВІАЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті дослідженні основні напрямки розвитку авіаційної галузі України в цілому, особливості малої авіації в аспекті фінансового та організаційного оздоровлення останніх.

В статье исследованы основные направления развития авиационной отрасли Украины в целом, особенности малой авиации в аспекте финансового и организационного оздоровления последних.

This article study the main lines of aviation industry of Ukraine in general, especially of small aircraft in terms of financial and organizational health last.

Ключові слова: авіаційна галузь, мала авіація, пасажирські перевезення, якість обслуговування.